

УДК 316.61-053.4:616.896

Цацуρο Т.В.¹, Буланов В.А.²

¹ студ. гр. УФКСз-313м НУ «Запорізька політехніка»

² доц. НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

У сучасному світі спостерігається зростання кількості дітей із розладами аутистичного спектра (РАС). Розлади аутистичного спектра, визначені в DSM-5, характеризуються вираженими труднощами в комунікації та соціальній взаємодії, а також проблемами в обробці сенсорної інформації та ригідною поведінкою [2].

Формування соціальної взаємодії та навичок комунікації є ключовими чинниками соціалізації дітей дошкільного віку. Труднощі в комунікації в дітей із РАС є одним із провідних порушень, які

привертають увагу низки фахівців у цій галузі: О. Бовольська, Є. Козир, В. Кисличенко, Г. Лебедева, Д. Мазур, О. Стахова, Г. Супрун, Є. Тарасюк, П. Томашук та ін. Недостатність розвитку соціально-комунікативних навичок у здобувачів дошкільної освіти з аутизмом порівняно з нормотиповими дітьми цього віку є досить значущою. Тому важливо розуміти особливості формування соціально-комунікативного процесу в дітей із РАС, володіти навичками оцінки цього процесу та систематично розвивати його.

К. Гілберт та Т. Пітерс зазначають, що при РАС спостерігається триада порушень: соціальні, комунікативні та поведінкові. Однак вони розглядають «порушення комунікації», як окрему категорію. Головними проявами цього порушення є: специфічний спосіб проведення часу; відсутність мотивації дитини до взаємодії з дорослими; відсутність формування цілеспрямованих вказівних жестів; недостатня здатність виділяти важливу інформацію із загального контексту; обмежений словник та труднощі розуміння значення слів поза контекстом; механічне повторення слів, ехололія. Основним порушенням у спілкуванні при аутизмі є відсутність взаємності та нездатність реально зрозуміти значення використання мови, як комунікативної інформації від однієї людини до іншої [1].

Комунікативні проблеми в дітей із розладами аутистичного спектра є складнішими порівняно з дітьми з порушеннями мовлення. Розлад розвитку експресивного мовлення може проявлятися в широкому спектрі від мутизму до лексично багатого мовлення, але із численними семантичними (пов'язаними зі значенням слів) та вербальними прагматичними (використання мовлення для комунікації) помилками.

Л. Фрост та Е. Бонді підкреслюють важливість формування соціально-комунікативних навичок дітей із РАС, яке базується на формуванні в них дев'яти ключових навичок. Серед цих навичок вони виділяють такі: звернення за заохоченням або допомогою, запит на перерву, відповідь «ні» або «так» на запитання «Ти хочеш?», реакція на запитання «Почекай» або запит на зміну діяльності, виконання інструкцій та дотримання розкладу. Автори вважають, що ці навички допоможуть дитині ефективно спілкуватися з оточуючими людьми [3].

Таким чином, наукові дослідження вказують на те, що одним із ключових аспектів роботи з дітьми з розладами аутистичного спектра є розвиток їх комунікативних навичок. Комунікація вважається основою соціалізації будь-якої дитини, але для дітей із РАС формування цих навичок може мати специфічні особливості. Такі діти часто стикаються з викликами в розвитку ефективних способів спілкування через їхні індивідуальні особливості та особливості сприймання світу. Тому

фахівцям необхідно враховувати ці особливості та використовувати спеціалізовані методи інтервенції для сприяння розвитку соціально-комунікативних навичок у цих дітей. Це може включати використання альтернативних методів комунікації, підтримку в опануванні мовленнєвими навичками, розвиток навичок сприймання, а також підтримку у встановленні взаємодії з оточуючими. Такий підхід може значно полегшити соціалізацію дітей із розладами аутистичного спектра та сприяти їхній успішній адаптації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Autism. Medical and Pedagogical / T. Piters and K. Gilbert. New York, 2018. 148 p.
2. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition. Arlington, VA, American Psychiatric Association, 2013. 922 p.
3. Frost L., Bondi E. PECS: The Picture Exchange Communication System. Pyramid Educational Consultants, 1987. 215 p.